

MIDDELHEIMPARK

Ontwerp van Ontwikkelingskader

Team Ontwerpend Onderzoek

April 2011

INHOUD

Aanleiding / Verantwoording

1. PROBLEMATIEK

2. CONCEPTEN

3. STRUCTUURSCHEMETS

4. BIJLAGEN

colofon

Stad Antwerpen/ Stadsontwikkeling/ Beleid/ Ruimtelijke Ordening/
Team Ontwerpend Onderzoek/

Aanleiding

Rond voorliggende parkencluster bewegen heel wat dossiers. Zo is er het masterplan Paso Doble voor het ZNA; de vraagstelling rond de centralisatie van een groenstelplaats; de plannen van de universiteit Antwerpen om enerzijds uit te breiden en anderzijds studentenhuisvesting te voorzien; en als klap op de vuurpijl wil ook het openluchtmuseum Middelheim uitbreiden.

Om al deze claims op elkaar te betrekken, en om in te schatten wat de impact ervan is op de globale werking van de parkencluster, werd besloten over te gaan tot het opstellen van voorliggend ontwikkelingskader.

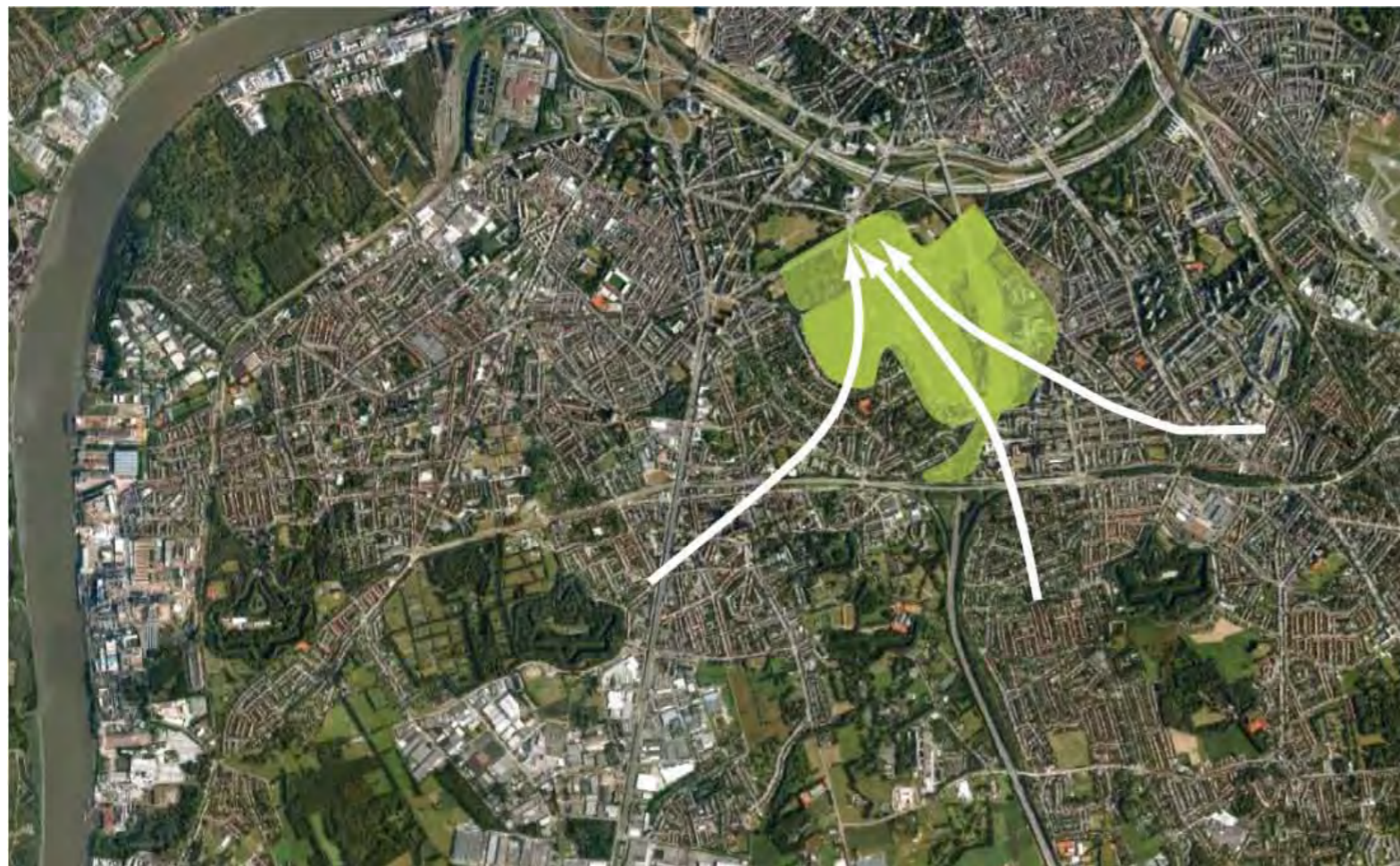
1

PROBLEMATIEK

Ecologie

Ontsluiting

Macro

Ecologie

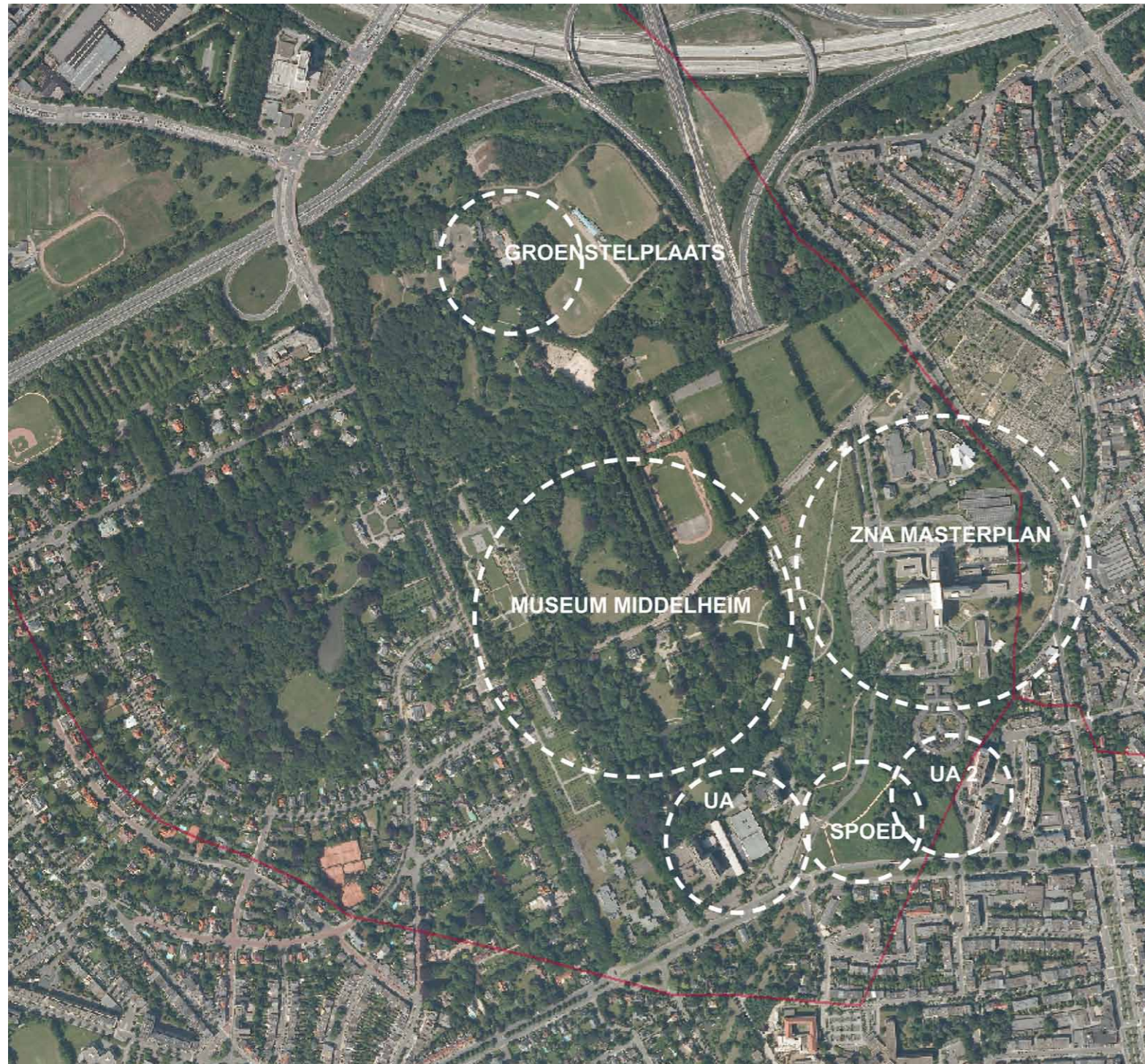
-Site Middelheim op termijn de enige mogelijke duurzame ecologische verbinding tussen binnenstad (Groene Singel) en de openruimte structuur van de buitenstad.

- Het landschap op het tunneldak van de Craeybeckxtunnel kan de drager zijn van deze ecologische verbinding.

Ontsluiting

-Volgens het s-RSA dienen de groene structuren van de zachte ruggengraat ook als functionele verbinding tussen binnen- en buitenstad voor de zachte weggebruiker (fietsers/voetgangers).

- Een leesbaar netwerk van paden die het park dooraderen en aantakken op de bestaande stedelijke infrastructuur zijn voor het halen van deze ambitie een must.

Ontwikkelingsdruk

Het verbindende karakter en potentieel van het gebied wordt bedreigd door de ongecontroleerde realisatie van allerlei initiatieven die zowel de afgelopen jaren reeds uitgevoerd werden als op korte termijn nog gepland worden zoals de uitbreidingen van het museum, het ziekenhuis en de universiteit. Toch kunnen elk van deze initiatieven ook een waardevolle bijdrage tot het gebied vormen, aangezien ze de parkstructuur opladen met stedelijke activiteiten die een extra aantrekkingskracht genereren. Het ontwikkelingskader voor het gebied Middelheim_Groenenborg vertrekt dan ook vanuit de ambitie om zowel voor de overkoepelende parkstructuur als voor de afzonderlijke projecten te streven naar een win-win-situatie. Het ontwikkelingskader zoekt daarom naar de essentiële karakteristieken van de plek en onderzoekt hoe deze ingezet kunnen worden om de parkcluster te optimaliseren en de verschillende activiteiten op een duurzame manier in te bedden. Door de projecten tegelijkertijd samen ten opzichte van elkaar en de parkcontext af te wegen worden zowel knelpunten als kansen tastbaar gemaakt. Elk op zich dreigen de projecten immers door gelijkaardige of tegenstrijdige programma-eisen in elkaars vaarwater terecht te komen. Uitbreiding van bebouwing of geprivatiseerde ruimte kunnen de doorwaadbaarheid en het publieke karakter van de parkencluster hypothekeren en door de beperkte beschikbare ruimte worden meerdere claims op dezelfde locaties geprojecteerd. Omgekeerd kan een al te monofunctionele benadering van de groene ruimte de werking van de verschillende functies die er in ingebed zijn bemoeilijken en de levendigheid van de parken beperken. Maar door een doordachte structurering worden deze pijnpunten vermeden en worden het park en de functies erin als mekaar versterkende elementen ontwikkeld.

2

CONCEPTEN

1_Groenstructuur

Bestaande Toestand

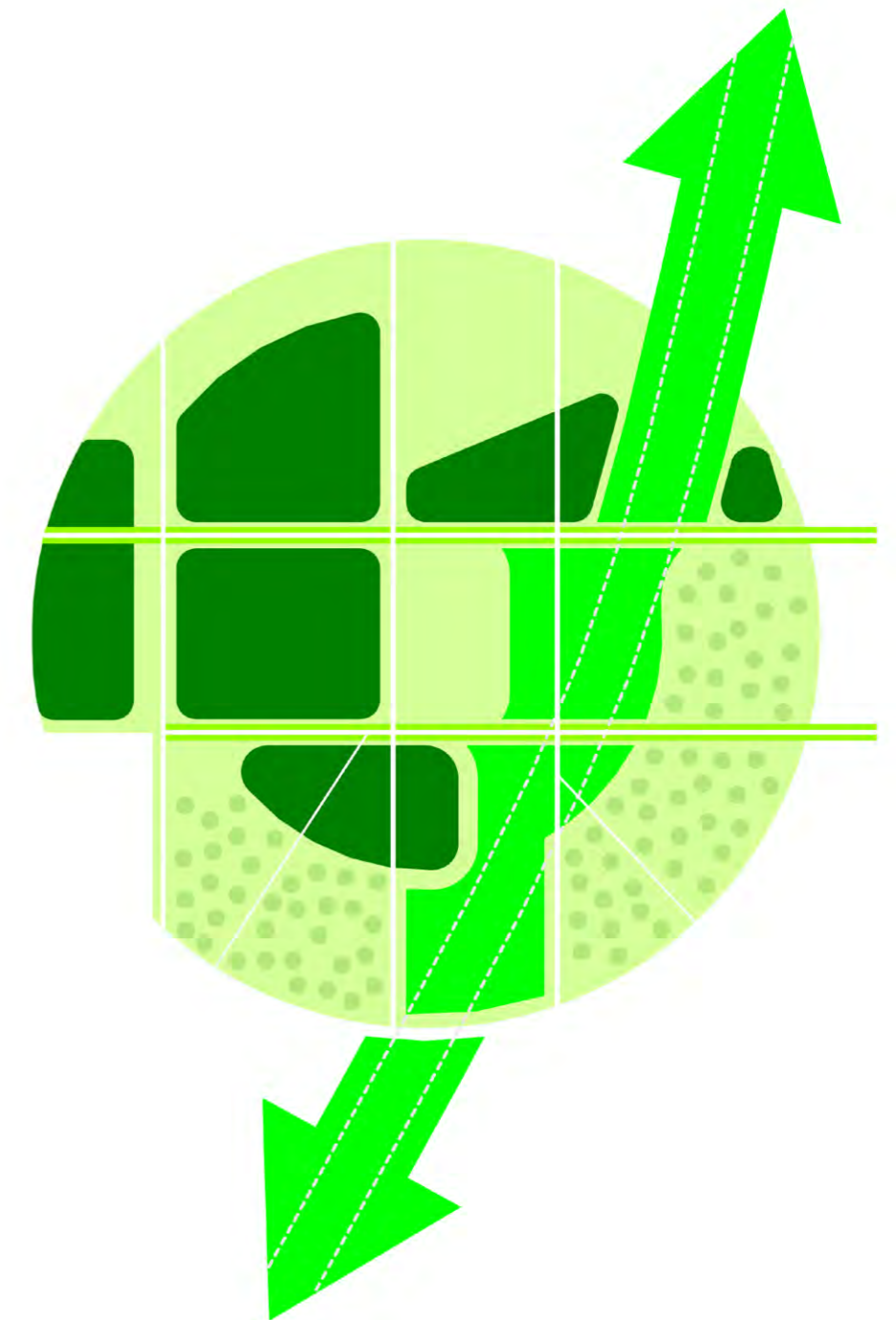
- Versnipperde groenruimte op tunneldak.
- Historisch kruis van waardevolle tuinen hier en daar aangetast (niet publiek toegankelijk, zichtlijnen dichtgegroeid...).
- Parklanen die niet overal fundamenteel onderdeel vormen van het park.
- Groene rand waar 'campusgebouwen' zich in verschuilen.

1_Groenstructuur

Gewenste Toestand

- Ontsnippen groenruimte op tunneldak en omvormen tot ecocorridor.
- Historisch kruis van waardevolle tuinen waar nodig in ere herstellen.
- Parklanen laten opgaan in parkstructuur.
- Groene rand waar 'campusgebouwen' zich in verschuilen maximaal vrijwaren.

2_Padennetwerk

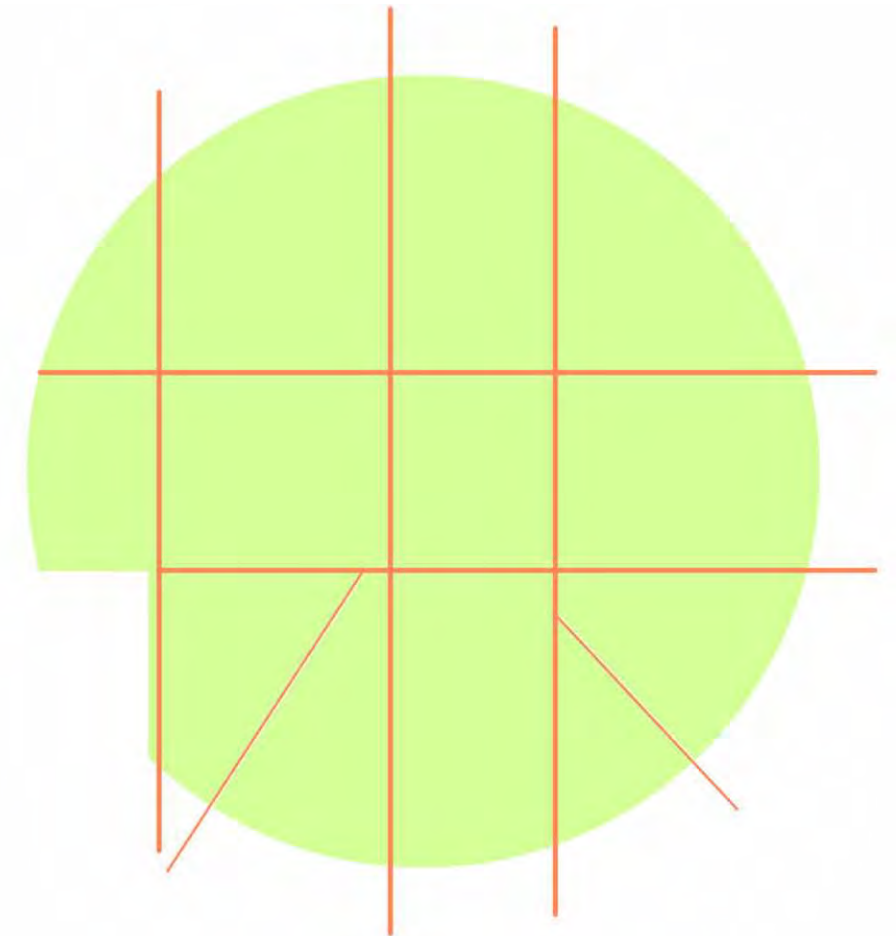
Bestaande toestand

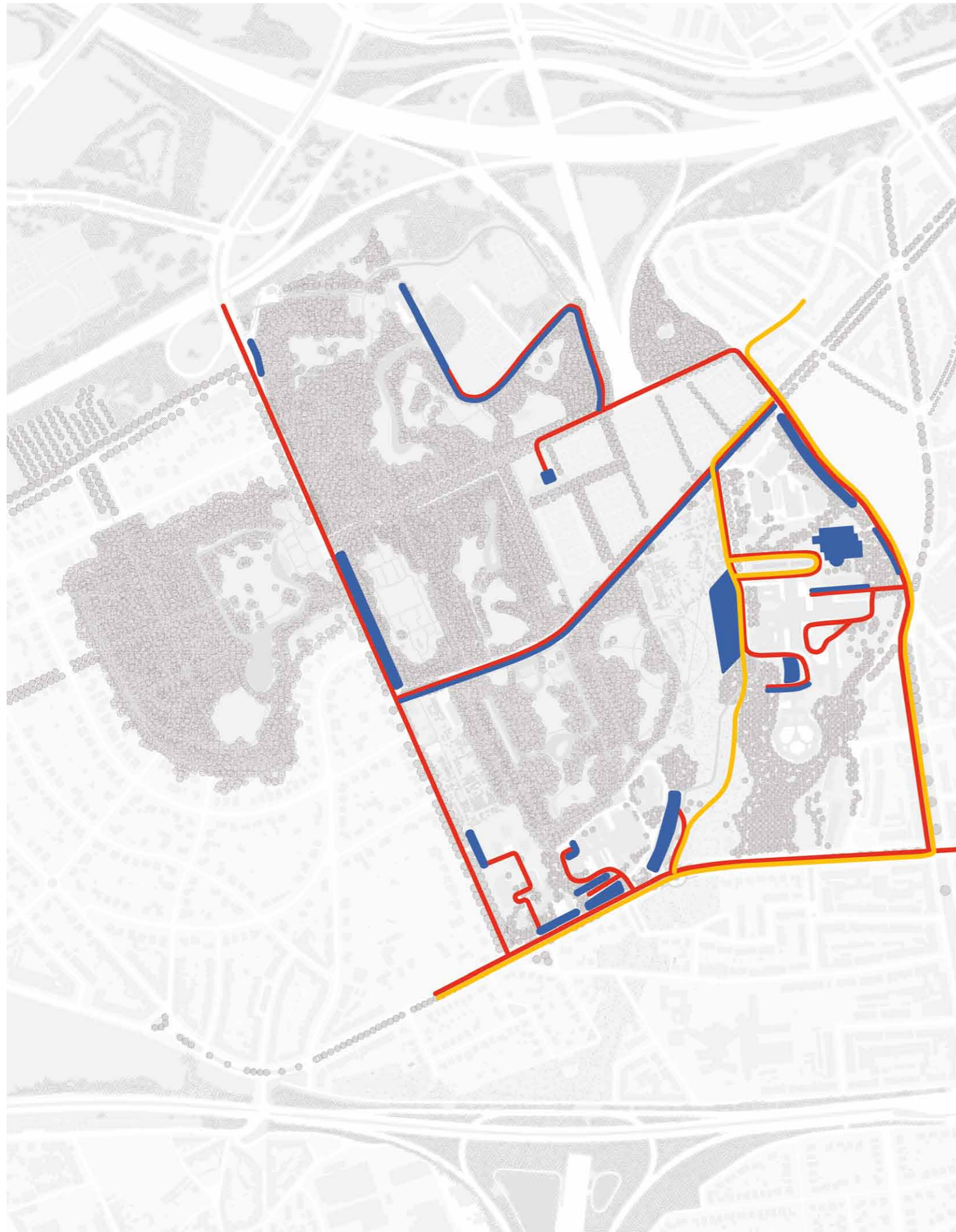
- Veel paden reeds aanwezig.
- Weinig paden die structurerend werken op schaal van het ganse Park o.w.v. essentiële missing links. Vooral in Noord-Zuid-richting.
- Aantal paden weinig aantrekkelijk voor zowel fiets- als voetganger vermits gemengd met doorgaand en zoekverkeer (Middelheimlaan, toegangsweg tot Halve Maantje...).
- Bebouwde rand weinig leesbaar en daardoor weinig permeabel.

2_Padennetwerk Gewenste Toestand

- Recycleren van aanwezige paden in structurerend padennetwerk.
- Continue trajecten aanleggen zowel in Oost-West als Noord-Zuid richting.
- Waar nodig missing links aanleggen of storende paden opbreken om zo leesbaarheid te vergroten en aan te takken op bestaande stedelijke hoofdinfrastructuur.
- Voorzieningen voor voetgangers/fietsers optimaliseren (doorgaand verkeer/parkeren weren...).
- Duidelijke doorsteken door bebouwde rand die aanhaken op het bestaande stedelijk weefsel.

3_Parkeren en OV

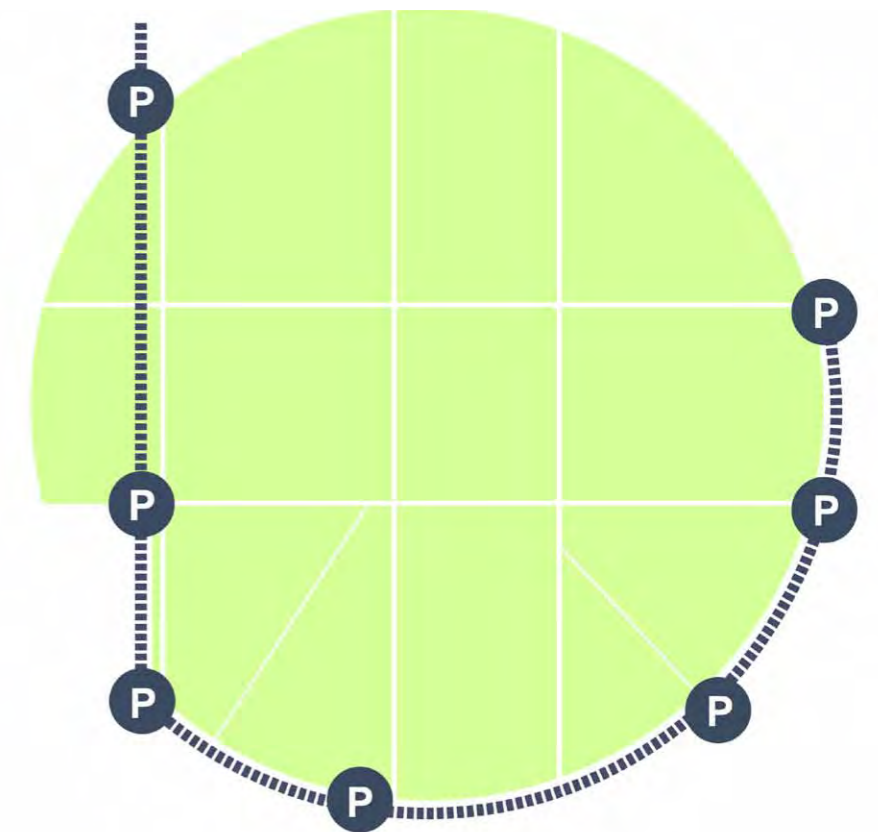
Bestaande Toestand

- Doorgaand verkeer en zoekverkeer voor parkeren op de Middelheimlaan.
- Zoekverkeer voor parkeren en bestemmingsverkeer richting site van het Halve Maantje en groenstelplaats.
- Intern zoekverkeer op site ZNA voor parkeren langs de binnenkant van het Park.
- Vrije busbaan dwars doorheen het Park.
- Aantal parkings reeds aanwezig langs de randen van het park.

3_Parkeren en OV Gewenste Toestand

- Gemotoriseerd verkeer maximaal terugdringen naar de randen van het Park.
- Op korte termijn al het parkeren uit het park weghalen en compenseren aan de randen. (Middelheimlaan, Floraliënlaan...).
- Gekoppeld aan nieuw bouwprogramma wordt ondergronds parkeren voorgeschreven (UA, ZNA, ...).
- Enkel nog intern dienstverlenend verkeer in het park (ambulance, leveringen...) en interne ontsluitingslussen per cluster vanop de hoofdinfrastructuur.
- Op lange termijn: onderzoek omleggen vrije busbaan naar rand.

4_Water

Bestaande Toestand

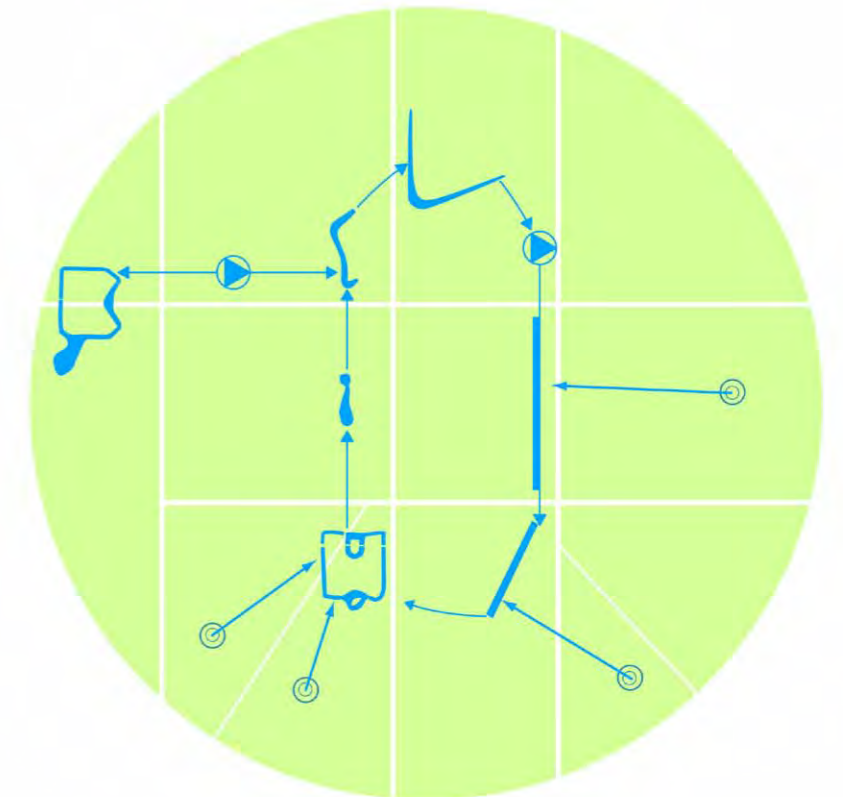
- Intern watercircuit aanwezig op site (Oppompen aan tunnelmond, met persleiding naar vijvers Middelheim, gravitair afwaterend richting site Halve Maantje waar het infiltreert en weer opgepompt wordt.
- Opgepompt water visueel vervuild.
- Algemeen waterpeil laag. Water rond den Brandt beperkt tot vijver voor het kasteel, de rest van de slotgracht staat droog.
- Problematiek van wateroverschotten in sterk verharde en bebouwde randen.

4_Water

Gewenste Toestand

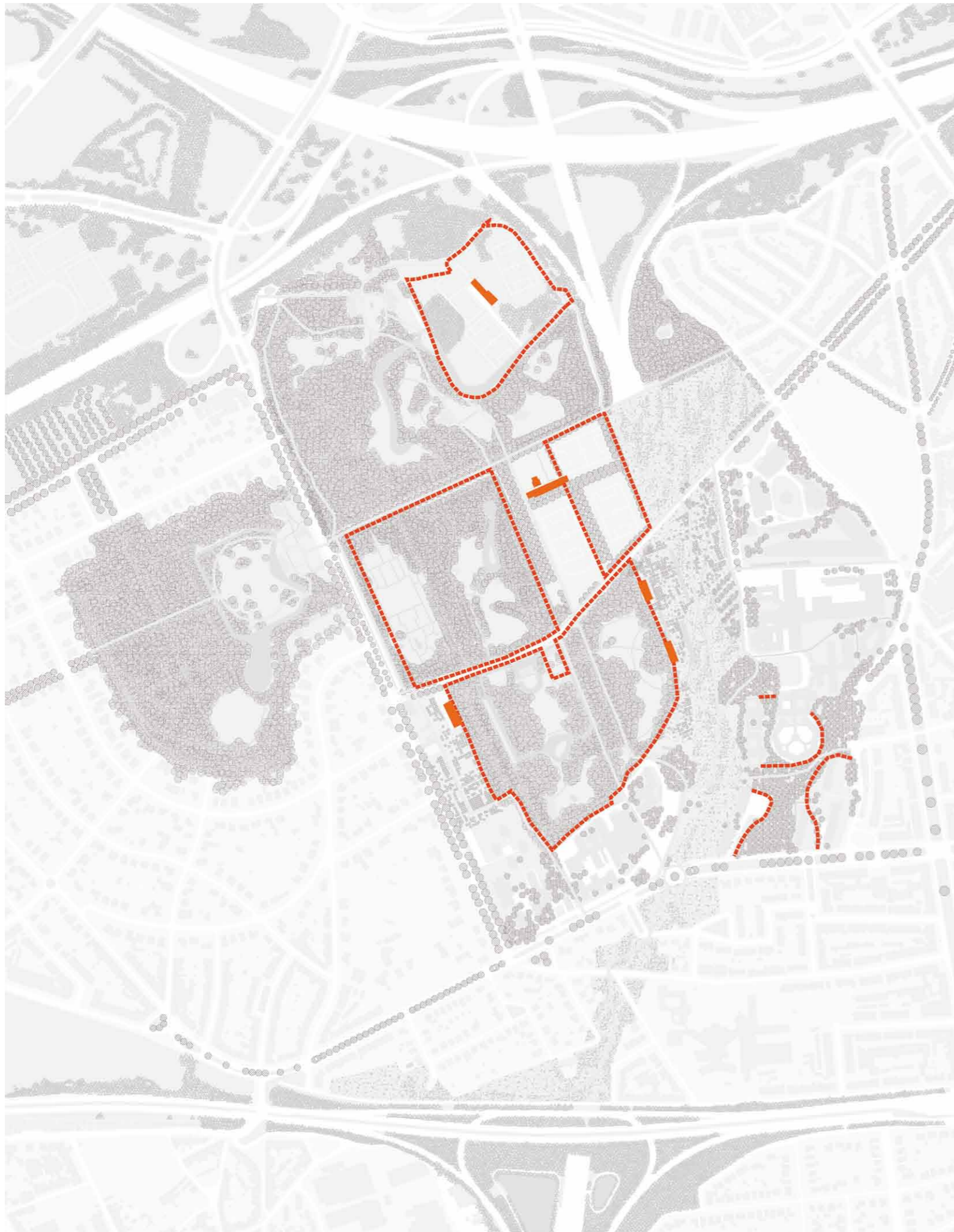
- Intern watercircuit op site uitbreiden.
- water als zichtbare filter op eco-corridor op het tunneldak. Watelementen in park kunnen zo oorspronkelijke esthetische kwaliteit terugwinnen. Tegelijk kan het water ingezet worden als natuurlijke afscheiding.
- Water rond den Brandt betrekken in het intern circuit door middel van persleidingen.
- Overtollig water verharde bebouwde rand afleiden naar centraal parkgedeelte en betrekken in circuit.
- Water als natuurlijke omheining op site van het Halve Maantje; refererend naar historische ligging in de Brialmontomwalling.

5_Hekwerk Bestaande Toestand

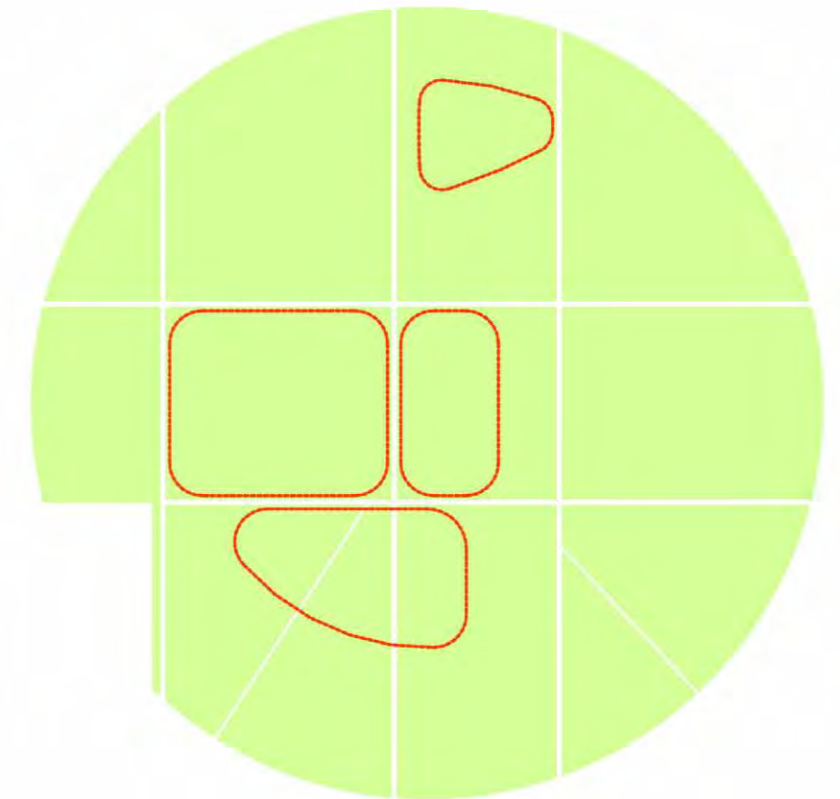
- Overvloed aan storend hekwerk.
- Hekwerk zoekt randen van het park op.
- Onderdelen van historische 'kruisfiguur' geprivatiseerd en omheind.
- Weinig aangename / "vrije" parkomgeving.
- Ook in bebouwde rand her en der weinig functionele omheiningen.

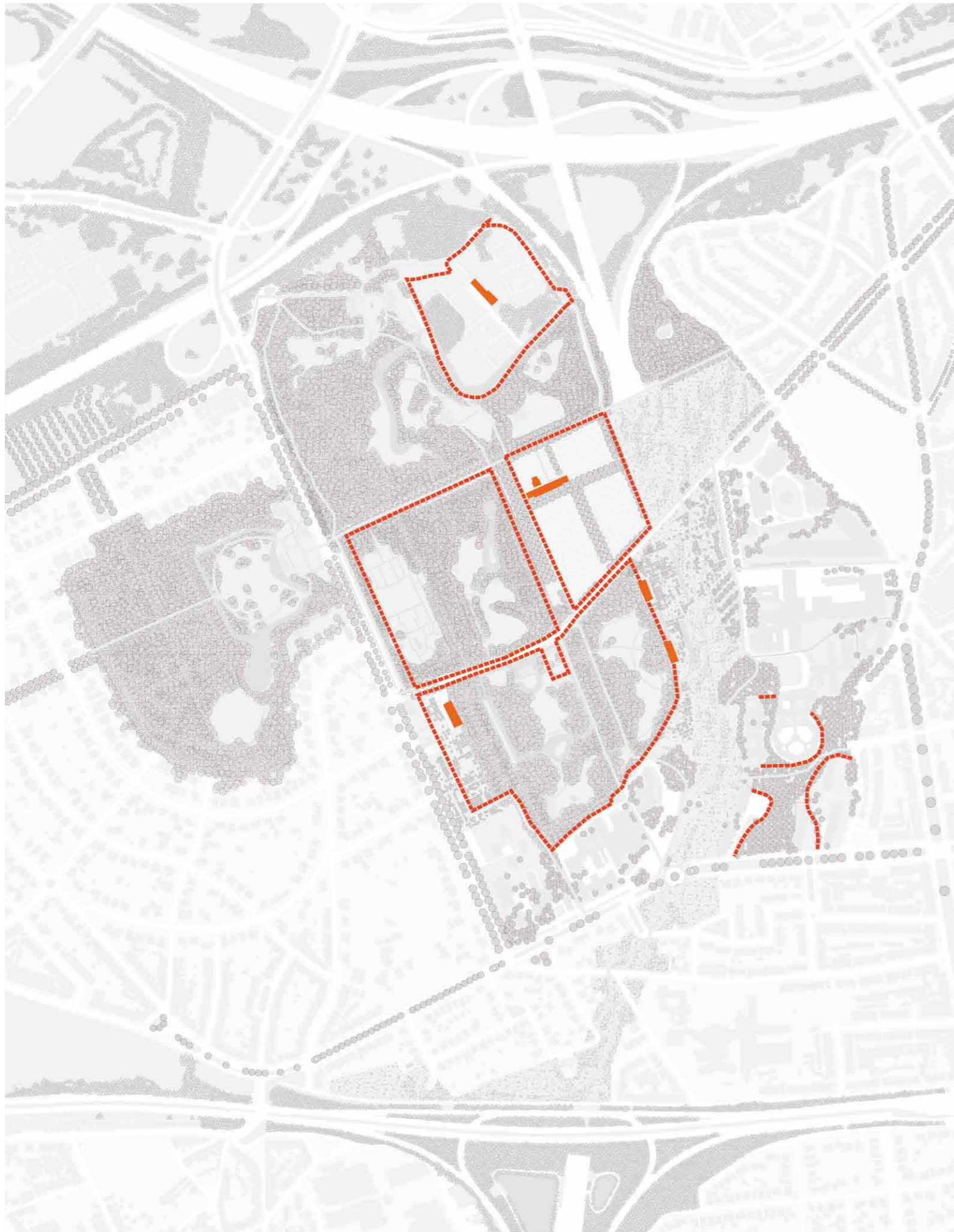

5_Hekwerk

Gewenste Toestand Optie 1

- Hekwerk beperken en terugdringen van parkranden.
- In bebouwde rand afsluitingen zo veel mogelijk maken met nieuw bebouwd programma. Waar nodig functioneel noodzakelijke omheining voorzien op zodanige wijze dat zones een duidelijk publiek, semi-publiek of privaat statuut krijgen. Per functionele cluster verder te verfijnen (zie 7_Bebouwing).
- Hekwerk afstemmen op bestaande landschapselementen (Historische kruis-figuur/dreven...).
- Paviljoenen als “versteende” onderdelen in omheining.

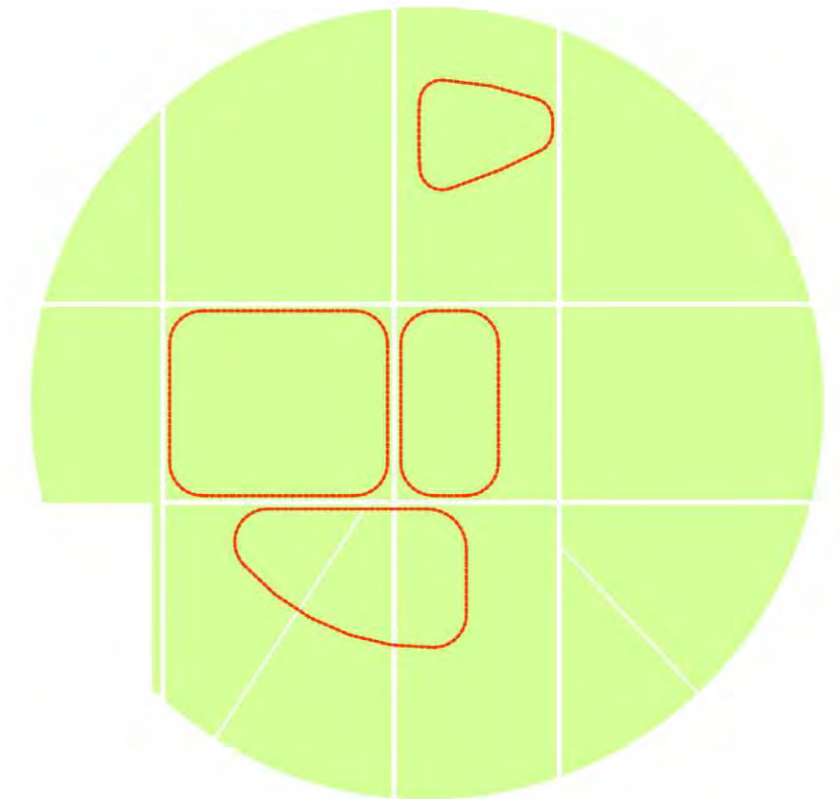

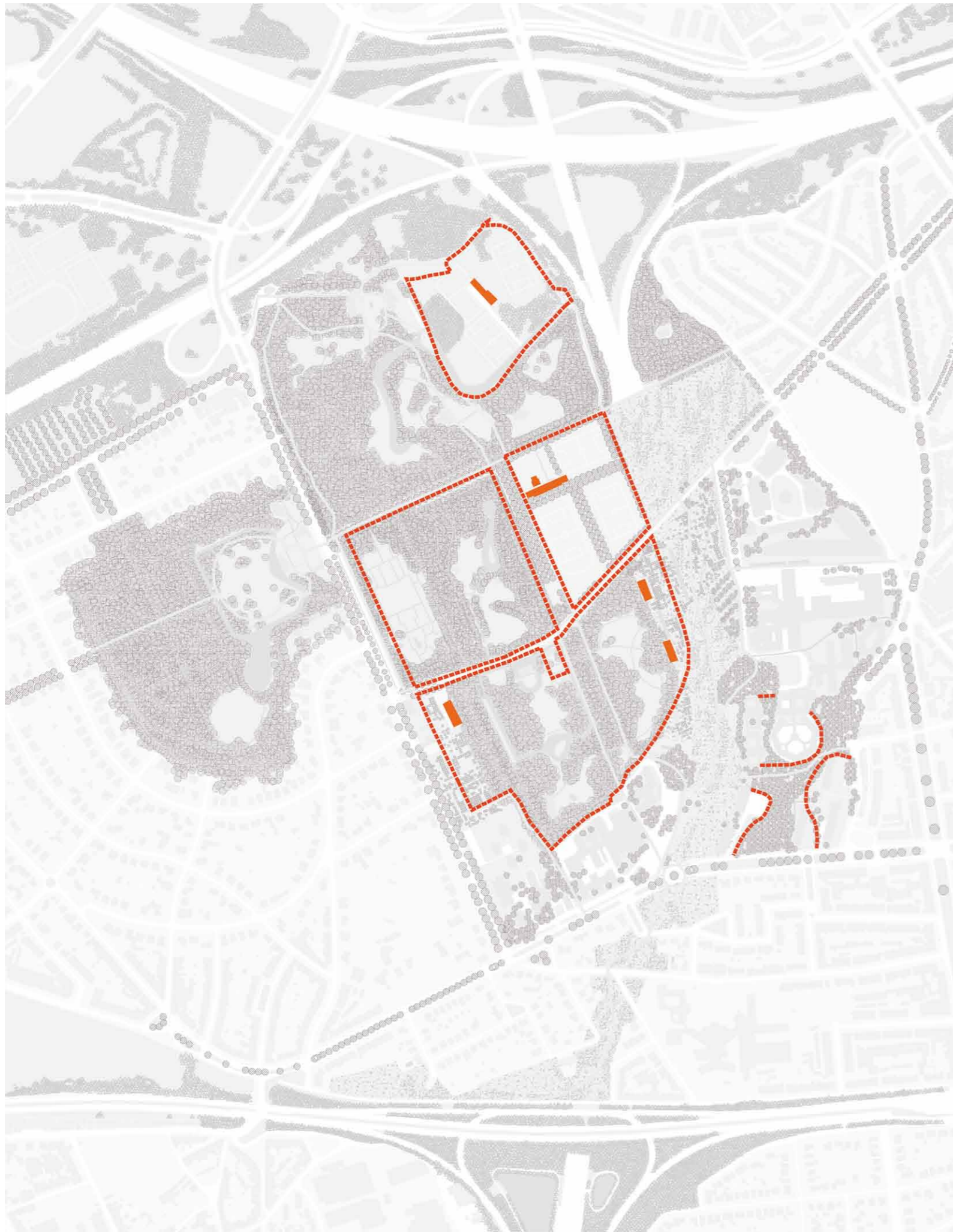

5_Hekwerk

Gewenste Toestand Optie 2

- Hekwerk beperken en terugdringen van parkranden.
- Hekwerk afstemmen op bestaande landschapselementen (Historische kruis-figuur/dreven...)
- Ecocorridor maximaal vrijwaren, te onderzoeken positie voor museum-draad aan de kant van de Middelheimlaan.

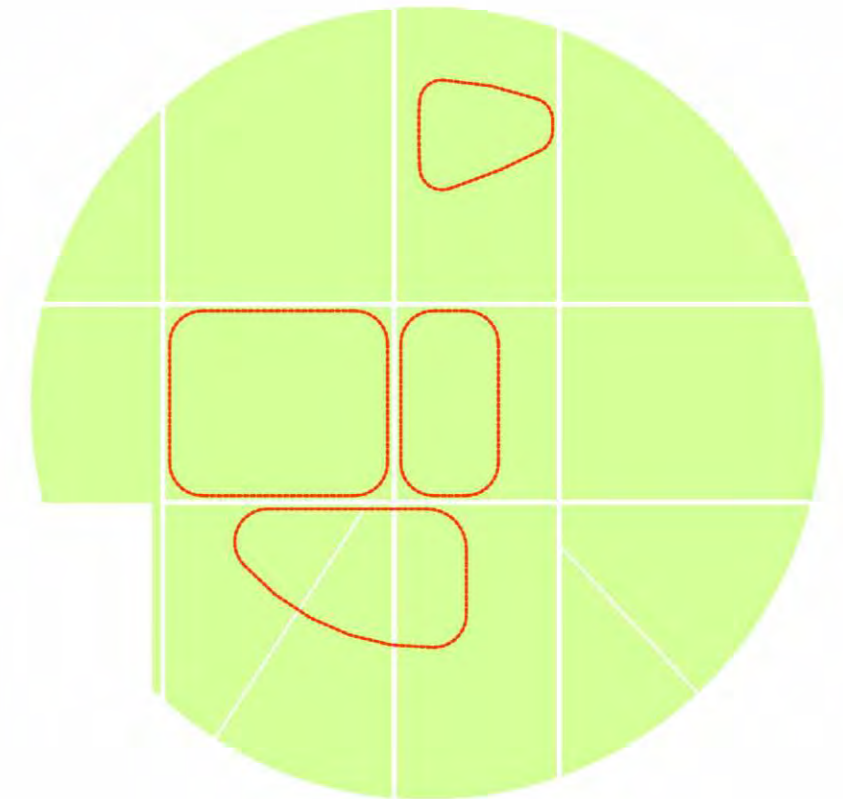

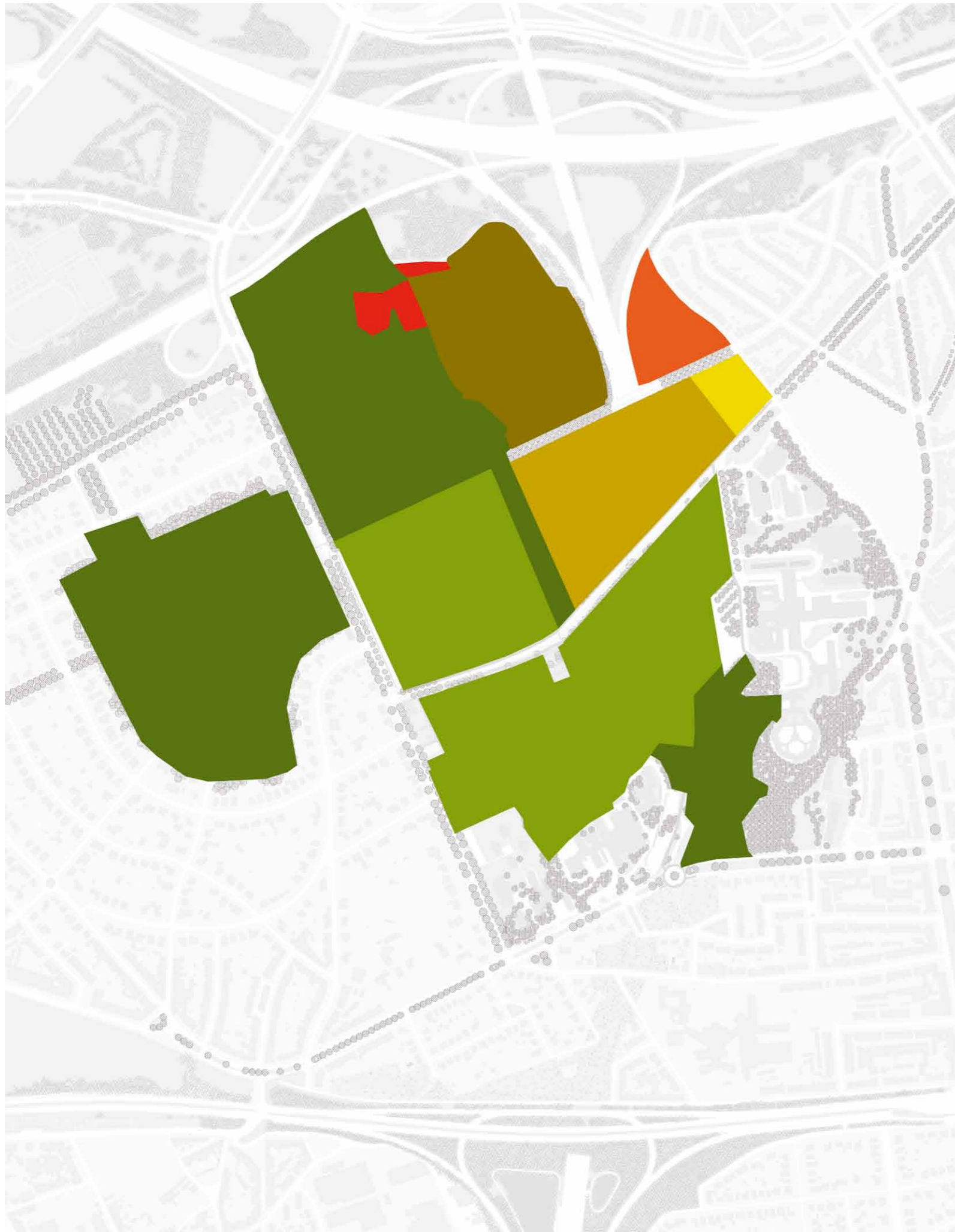

5_Hekwerk

Gewenste Toestand Optie 3

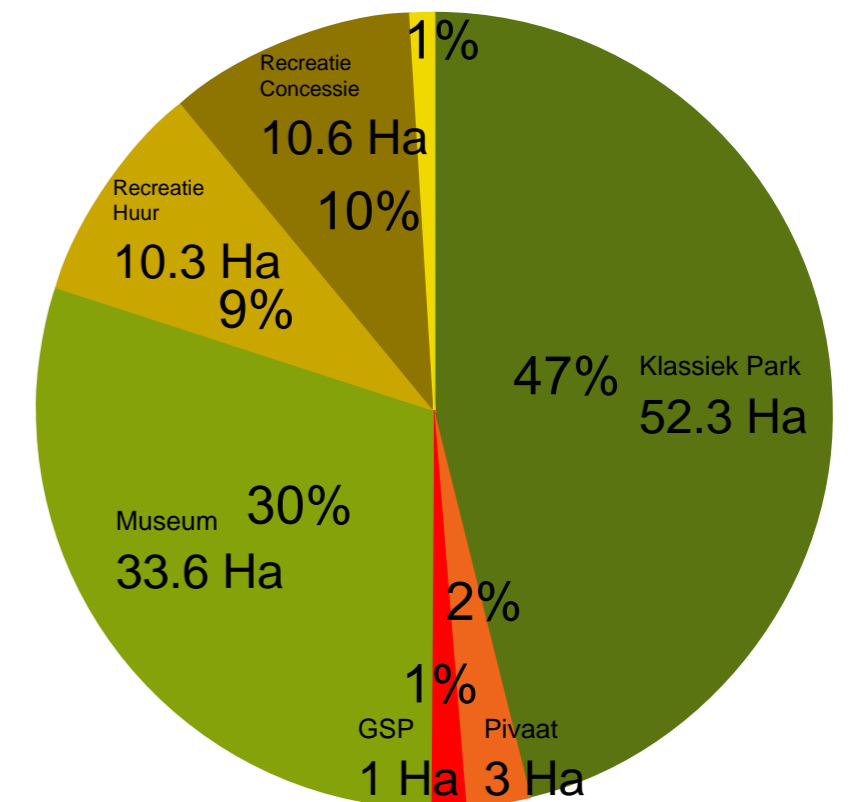
- Hekwerk beperken en terugdringen van parkranden.
- Hekwerk afstemmen op bestaande landschapselementen (historische kruis-figuur/dreven...).
- Te onderzoeken positie voor museumdraad aan de kant van de Middelheimlaan en aan de kant van de ecocorridor op het tunnellandschap. Paviljoenen binnen omheining; afscheiding als draad of waterelement of...?

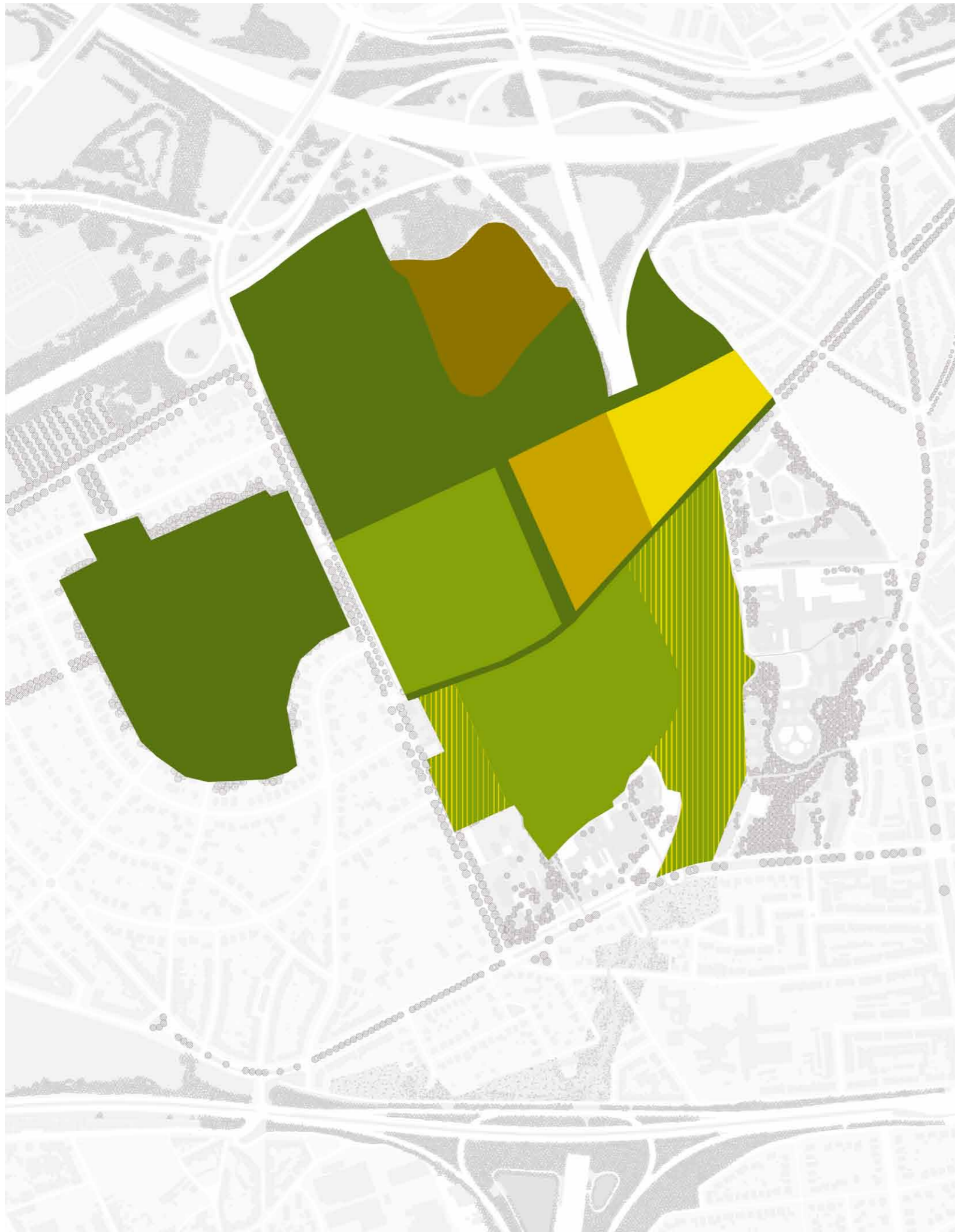

6_Gebruik Bestaande Toestand

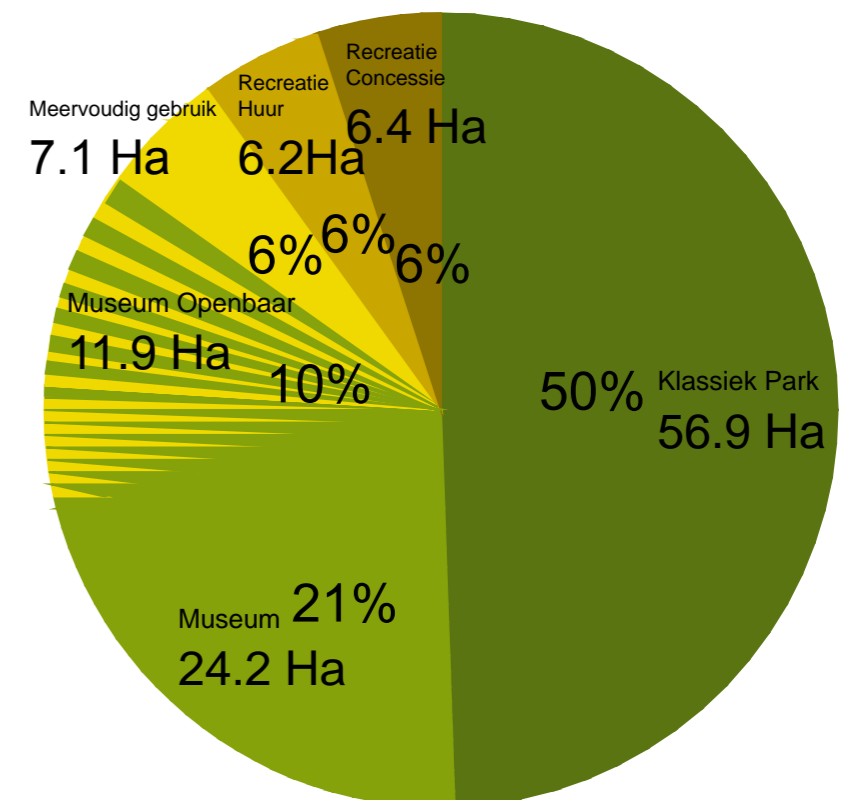
- Groenstelplaats ongelukkig in functie van doorwaadbaarheid Noord-Zuid.
- Omheind museum neemt relatief grote oppervlakte in.
- Grote extensief gebruikte vlekken voor sport en recreatie, zowel in concessie, bruikleen of geprivatiseerd.
- Zeer weinig open ruimte die vrij door de buurt kan ingenomen worden en multifunctioneel inzetbaar is.
- Geprivatiseerde stukken oude tuindomeinen (Hof Ter Schriek...).

6_Gebruik Gewenste Toestand

- Groenstelplaats herlocaliseren in parkrand en ontsluiten langs Groenenborgerlaan.
- Museum in totale oppervlakte uitbreiden maar voor het masterplan relevante zones publiek maken (ecocorridor, doorgang langsheen Beukenlaan...). Marges verder te onderzoeken (cfr paragraaf 5).
- Grote extensief gebruikte vlekken voor sport en recreatie, zowel in concessie, bruikleen of geprivatiseerd comprimeren en beperken tot twee centrale zones.
- Open ruimte die vrij door de buurt kan ingenomen worden en multifunctioneel inzetbaar is uitbreiden en aanhaken op de publieke delen van het openluchtmuseum.
- Geprivatiseerde stukken oude tuindomeinen op lange termijn weer aan het park toevoegen.
- Parkdreven (Middelheimlaan/Floralienlaan) maximaal betrekken bij het Park en de gebruikswaarde als park opwaarderen.

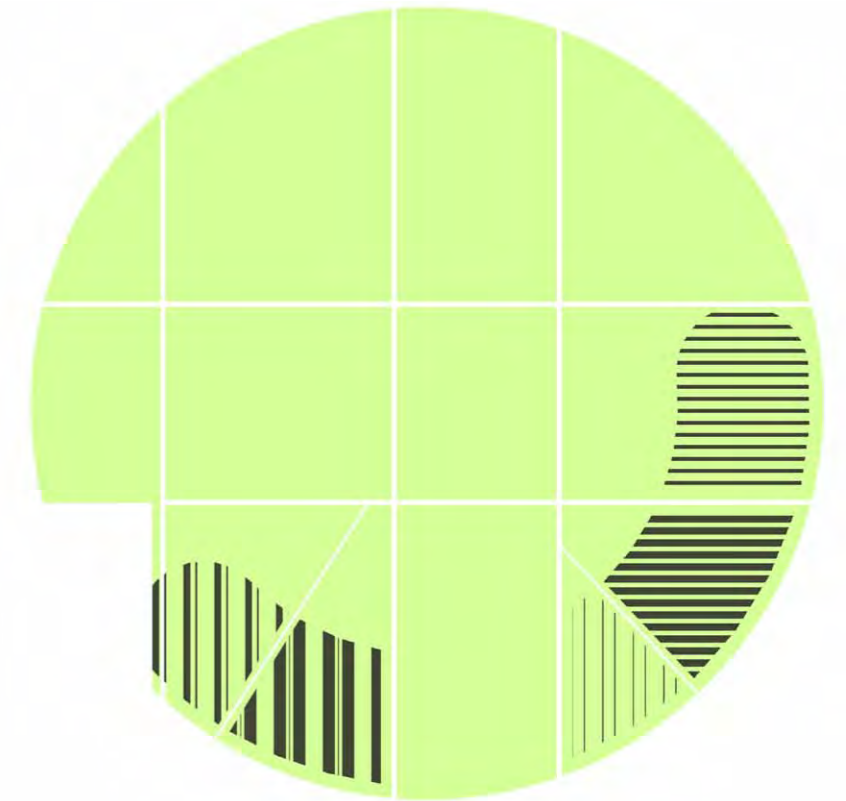
7_Bebouwing Bestaande Toestand

- Aantal clusters verscholen in groene randbos.
- Weinig leesbaar vanuit stedelijke omgeving.
(voorkanten universiteit/ZNA/... langs 'achterzijde' (parkkant)).
- Doorsteken niet zichtbaar / leesbaar / bruikbaar.

7_Parkrand Gewenste Toestand

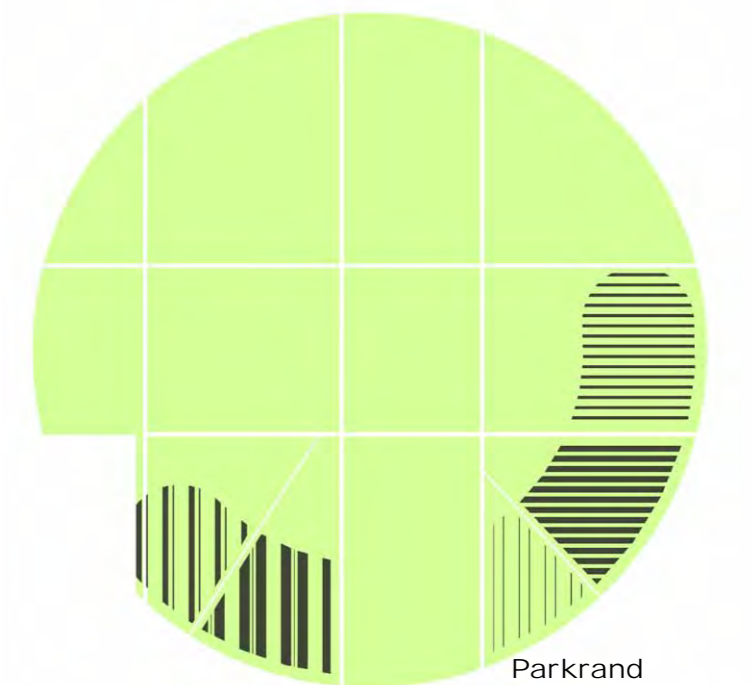
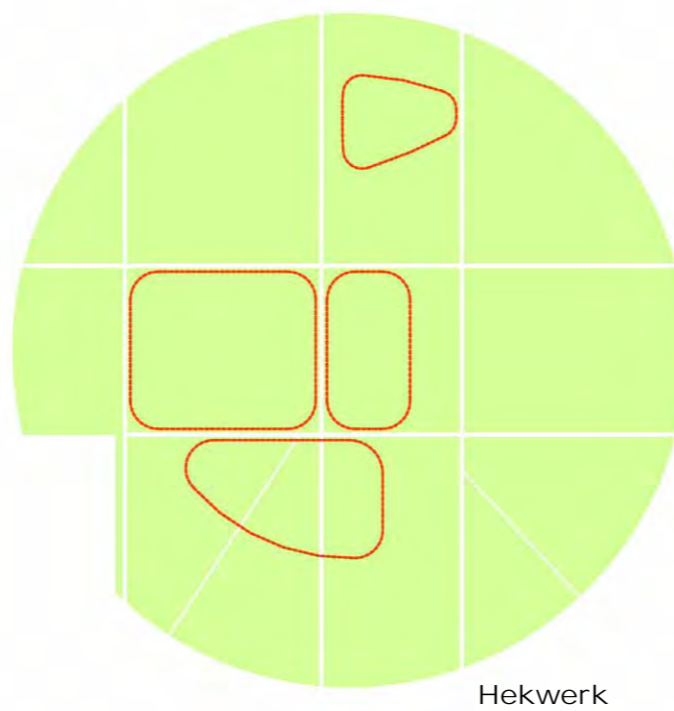
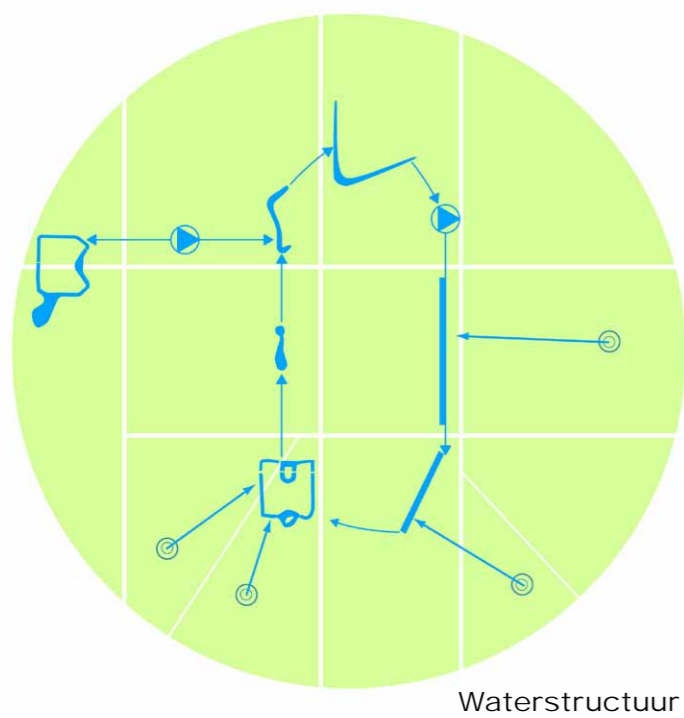
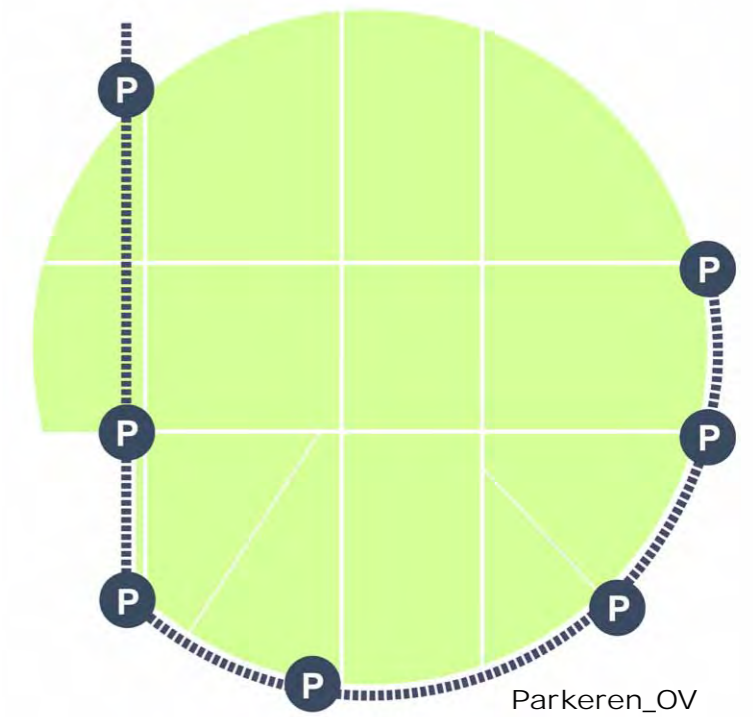
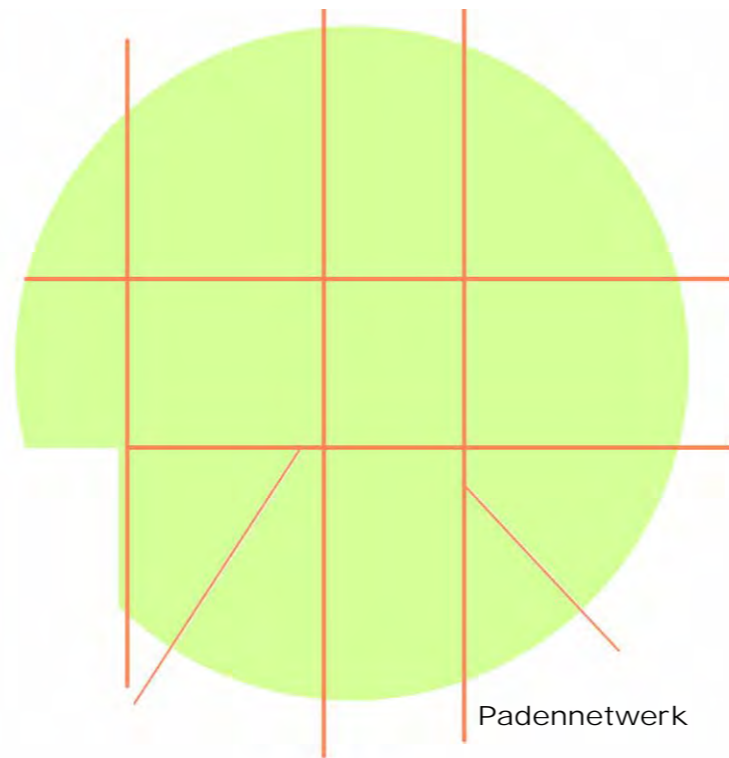
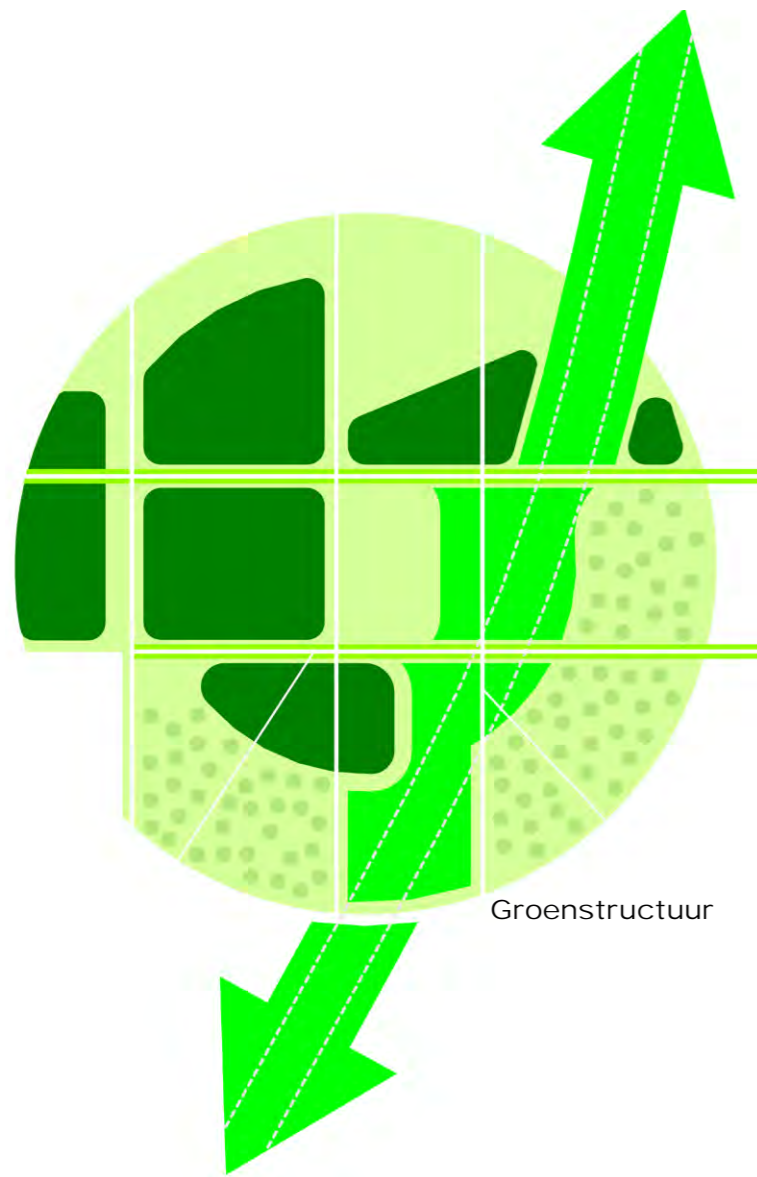
- Aantal duidelijk herkenbare clusters verscholen in groene randbos.
- Voorkanten omturnen naar de stedelijke omgeving. (masterplan ZNA, ingang Campus Groenenborger...).
- Doorsteken duidelijk zichtbaar en voelbaar tussen verschillende clusters en aantakend op het stedelijk weefsel.
- Waar nodig nieuw bebouwd programma aanvullen met functioneel noodzakelijke afsluitingen om juiste zones een juist statuut mee te geven (publiek-semipubliek-privaat).
- Per cluster uitbreidingen in de geest van bestaande bebouwingsprincipes. (Principe van assimilatie: woonslab naast woontoren / paviljoen naast paviljoen, campusgebouw naast campusgebouw...).

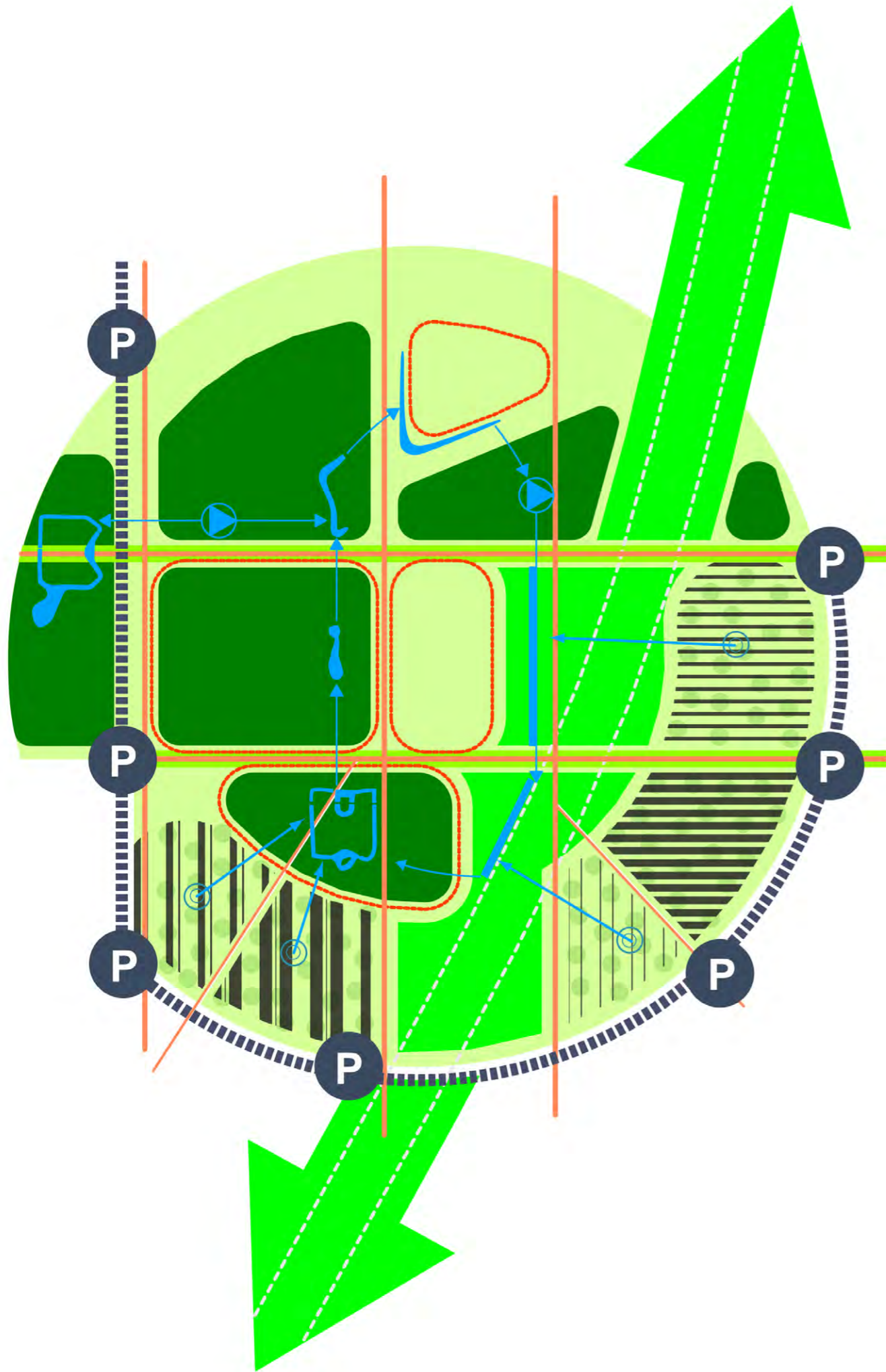
3

STRUCTUURSCHETS

6 Concepten

1 Structuurschets

Vertaald op plan